

http://gallery.economicus.ru/cgi-bin/frame_rightn.pl?type=in&links=./in/buchanan/works/buchanan_w3_0.txt&name=buchanan&img=works_small.gif

3. Buchanan J. The Power to Tax [Електронний ресурс] / J. Buchanan. – Режим доступу: <http://oll.libertyfund.org/titles/buchanan-the-collected-works-of-james-m-buchanan-vol-9-the-power-to-tax>

УДК 336.71

Рудан В. Я.,

Тернопільський національний економічний університет

ПЕРСПЕКТИВИ СТВОРЕННЯ БАНКІВ РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ ЯК ГОЛОВНИХ ТРАНСЛЯТОРІВ ГРОШОВО-КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ В КОНТЕКСТІ СТИМУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО РОСТУ

Історія банківської справи України свідчить про успішне функціонування державних банків (Агропромисловий банк, Промислово-будівельний банк, Житлово-соціальний банк), які за своєю суттю нагадували банки розвитку, хоча й були частиною перерозподільчої системи Радянського Союзу. Такі банки фінансували велику кількість державних проектів розвитку промисловості, сільського господарства та житлового будівництва, об'єктами яких ми користуємося й сьогодні.

Однак, в силу відсутності певних знань та стратегічного бачення в сфері банківської справи на початку створення національної банківської системи незалежної України були ліквідовані державні спеціалізовані банки Радянського Союзу, окрім Ощадбанку. Ліквідація та приватизація даних банків була здійснена без попередньо підготовленої і відпрацьованої концепції розвитку національної банківської системи України, що мало суттєвий вплив на поглиблення платіжної кризи, а в майбутньому, на зниження обсягів кредитної підтримки промисловості, житлового будівництва та сільського господарства. На відміну від України, Китай зберіг основні свої державні банки, що в результаті суттєво посприяли високим темпам економічного зростання.

Безперечно формування банківської системи ринкового типу вимагало ліквідації радянських рудиментів, однак спеціалізовані банки, на наш погляд, можна було модернізувати та адаптувати до умов ринку, ліквідувавши такі їх операції як: фінансування взаємозаліків та заробітних плат, оплата поставок продукції за рахунок коштів державного бюджету чи новоствореного центрального банку. Всі інші операції та кредитні програми можна було б залишити додавши елементи прозорості та відкритості ведення бізнесу, що

сприяло б ефективному перерозподілу капіталу в межах країни серед важливих галузей національної економіки.

Певні спроби організувати ефективну діяльність державних банків, на яких були покладені деякі функції банків розвитку все ж були, адже після здобуття незалежності і до націоналізації Укргазбанку та Приватбанку, держава володіла двома спеціалізованими банками – Ощадбанком та Укрексімбанком, однак механізм їх діяльності суттєво відрізнявся від механізму діяльності подібних банків в інших країнах світу, оскільки дані банки не отримували пільгових кредитів від НБУ та не брали участі у широкомасштабних державних програмах розвитку промисловості, енергозбереження, високих технологій тощо.

За весь період незалежності України було накопичено багато рекомендацій, зокрема з боку МВФ, щодо зменшення державної власності у банківській системі шляхом приватизації Ощадбанку та Укрексімбанку, однак, аналізуючи інфраструктуру банківських систем країн «Великої двадцятки», можна зробити висновок, що тільки Австралія не має спеціалізованого державного банку розвитку, решту країн, навіть Європейський союз (Європейський інвестиційний банк), мають банки розвитку. Більше того, варто відмітити, що більшість країн «Великої двадцятки» досягнули постіндустріального рівня розвитку, однак жодна з них не відмовилася від банку розвитку чи подібних державних спеціалізованих банків.

В країнах «Великої двадцятки» державні банки розвитку або інші подібні спеціалізовані банки сприяють підвищенню ефективності грошово-кредитної політики, адже завдяки правильному розподілу капіталу між галузями економіки, центральний банк може досягати цілей із забезпечення економічного зростання та зниження рівня безробіття і не завжди за рахунок пільгових кредитів рефінансування. Повністю приватна банківська система буде спрямовувати капітал, тільки в ті галузі економіки, які дозволяють отримати найбільші прибутки за мінімальних затрат, що є головною метою бізнесу, а тому зниження процентних ставок не є гарантією збільшення обсягів кредитних вкладень в реальний сектор економіки.

Досліджуючи особливості діяльності банків розвитку таких країн світу, як Китай, Індія, Бразилія, Мексика, Європейський Союзу можна виокремити три базових умови ефективного функціонування банків розвитку.

Перша умова – інституціональне забезпечення діяльності банків розвитку. Якість інституціонального забезпечення банківської діяльності є запорукою ефективного розвитку не тільки спеціалізованих банків, а й всієї економіки. В першу чергу це стосується формальних інститутів, тобто законодавчого поля діяльності банків та ефективності санкцій за порушення законодавства і вимог центральних банків.

У цьому контексті, важливим є створення умов для забезпечення прозорості діяльності банків розвитку з метою уникнення дисбалансів у фінансуванні тих чи інших програм. Одним із головних інструментів, які забезпечують прозорість діяльності банків розвитку країн світу є проведення публічного розміщення акцій (IPO), механізм якого передбачає повну відкритість бізнесу банку. Серед найбільш відомих IPO банків розвитку можна виокремити Кооперативний сільськогосподарський банк Китаю, Китайський будівельний банк, Корейський банк розвитку та інші. Хоча публічне розміщення акцій передбачає приватизацію частки акцій банку розвитку (виходячи з аналізу обсягів розміщення акцій зазначеними вище банками, середня частка акцій становить 5%), однак створює позитивне уявлення щодо ефективності діяльності таких банків. Відтак, у випадку створення банку розвитку в Україні, доцільно на законодавчому рівні закріпити норму щодо обов'язкового публічного розміщення акцій в розмірі не більше 5-10% на світових фондових біржах не пізніше як через 2 роки після початку операційної діяльності банку.

Іншим механізмом підвищення прозорості діяльності банку розвитку може бути певний національний стандарт із забезпечення прозорості діяльності комерційних банків в цілому.

Другою умовою ефективного функціонування банків розвитку країн світу є спрямованість грошово-кредитної політики в цілому та кредитної політики банку зокрема. Основним вектором грошово-кредитної політики розвинутих країн світу та більшості країн, що розвивається впродовж останнього десятиліття є її спрямованість на стимулювання економічного росту та фактичне таргетування валового внутрішнього продукту і рівня зайнятості. Такий підхід, на практиці, реалізується шляхом досягнення від'ємної різниці між ключовою процентною ставкою центрального банку та рівнем рентабельності активів і капіталу підприємств реального сектору економіки. Третя умова ефективного функціонування банків розвитку в розвинутих країнах світу – це наявність довгострокових програм підтримки промисловості, сільського господарства, житлового будівництва тощо. Такі довгострокові програми розробляються державою та фінансуються або з державного бюджету через формування відповідного фонду банку розвитку (Бразильський національний банк економічного і соціального розвитку) або шляхом кредитів рефінансування за низькими процентними ставками.

Враховуючи світовий досвід організації діяльності банків розвитку та вітчизняні реалії розвитку банківської справи і національної економіки, на наш погляд, можна виокремити два вектори формування банків розвитку в Україні:

1) реорганізація існуючих державних банків у банки розвитку, або розширення функцій та операцій державних банків за аналогією до банків розвитку;

2) створення нових банків розвитку із чіткою спеціалізацією – Банк розвитку промисловості та Банк розвитку сільського господарства. Обидва банки повинні орієнтуватися на кредитування високих технологій, машинобудування, енергозбереження та виробництва продукції з доданою вартістю.

Реорганізація діяльності існуючих державних банків України, а також створення банків розвитку дозволить здійснювати цільове фінансування розвитку реального сектору економіки, використовуючи, в тому числі, кошти рефінансування Національного банку України.

УДК 336.71

Стечишин Т. Б.,

Тернопільський національний економічний університет

SWOT-АНАЛІЗ ПРОЯВІВ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ У БАНКІВСЬКІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ

На сучасному етапі банки, як регулятори грошового обігу й посередники в акумуляції та перерозподілі грошових ресурсів, відіграють важливу роль в економічних перетвореннях та володіють дієвими важелями впливу на фінансову, виробничу та інші сфери економіки. Нині однією з головних ознак сучасного етапу розвитку банківської справи є глобалізація. Прояви глобалізаційних процесів у світовій економіці приводять до проникнення іноземного капіталу в банківський сектор економіки тієї чи іншої держави, в зв'язку з чим виникає проблема забезпечення стабільності банківської системи.

Процеси глобалізації світової економіки не могли і не зможуть обминути ні Україну, ні її фінансово-банківську систему, особливо з огляду на відкритість вітчизняної економіки. Останнє означає, що більшість позитивних і негативних явищ зовнішнього світу буде «імпортуватися» в нашу країну з відповідними наслідками. Відтак, аналіз сильних та слабких сторін, а також оцінка можливостей та загроз мають бути адекватними і спрямованими на мінімізацію втрат і максимізацію вигоди від присутності іноземного капіталу в банківському секторі.

Сильні сторони. Іноземний капітал відіграє важливу роль у розвитку банківської системи та економіки будь-якої країни. Найбільш насиченими іноземним капіталом є банківські системи Словаччини (99,2%), Естонії (98,2%), Литви (92,1%), Чехії (96,4%), Румунії (87,7%) та Болгарії (83,9). Іноземний капітал банків в Україні представлений 26 країнами, а найбільші частки